

Hoofstuk 8

Die brief aan Diognetos

8.1 Agtergrond oor die geskrif

Alhoewel die brief aan Diognetos volgens sy datering deel van die apostoliese vaders vorm, word die geskrif hier afsonderlik behandel omdat die inhoud van die geskrif meer die vorm van 'n apologie aanneem. Apologieë ter wille van die Christene is deur die apologete van die tweede- en derde eeue na Christus geskryf. Gewoonlik was dit gerig aan een of ander heidense maghebber, soos die keiser van die dag.

Die skrywer van die Diognetos brief is nie bekend nie. Volgens Stander (1994:1) het sommige mense al gereken dat die skrywer van die brief aan Diognetos en die geadresseerde een en dieselfde persoon is, moontlik die leermeester van keiser Marcus Aurelius (161-180 nC). Hierdie werk is gevind in 'n manuskrip van die dertiende eeu tesame met ander geskrifte wat aan Justinus (+165 nC) toegeskryf kan word (Stander 1994:1).

Dit is ook baie moeilik om 'n presiese datering vir hierdie geskrif aan te dui. Daar word wel in die brief gepraat van die vervolging van die Christene. Westcott (Stander 1994:2) argumenteer dat die geskrif uit die jaar 117 nC dateer. Hieroor bestaan wye verskille (Stander 1994:2). Daar kan wel aangeneem word dat dié dokument uit die tweede eeu dateer.

Die vroeë Christene het in 'n wêreld geleef wat geheel en al vyandig was teenoor hulle (Stander 1994:2). Benko (1984:54) wys daarop dat die eerste Christene aangekla is van kannibalisme en immoraliteit. By name het Marcus Cornelius Fronto (100-166 nC) en Minucius Felix 'n haatveldtog teen die Christendom geloods. Die eerste Christene is daarvan beskuldig dat hulle mekaar broeder en suster noem, en dan in die huwelik met mekaar tree en kinders verwek (Benko

1984: 56), en dat hulle by die nagmaal in die geheim bymekaar kom om te deel in die bloed en die vleis van 'n dooie man (Benko 1984:58). Hulle is ook gesien as mense wat teen die Romeinse ryk gekant was omdat hulle die spoedige verwoesting van die aarde voorspel het, en geweier het om militêre diens te verrig (Stander 1994:2). Teen hierdie valse beskuldiging het die apologete die Christendom verdedig (Le Roux 1994: 111).

Die brief aan Diognetos is van belang in hierdie studie omrede die outeur bewys dat die Christelike godsdienst veel beter is as die afgodediens van die heidene en die wettisme van die Jode. Die sentimente wat in die Diognetos geskryf geopper word, dui na alle waarskynlikheid aan dat die geskryf uit Alexandrynse kringe kom (Lightfoot 1926:488). Die brief aan Diognetos handel oor die skepping en die tuin van Eden in 'n geestelike lig van Christus se kerk (Lightfoot 1926:489). Hoewel die geskryf, soos gebruiklik by meeste van die kerkvaders, allegoriese verwysings na die Ou-Testamentiese tekste bevat, kom die belangrike van die mens se verantwoordelikheid teenoor die skepping tog na vore.

8.2 Teks

Oor die gode van die heidene:

- II 1. ἴδε μὴ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ καὶ τῇ φρονήσει, τίνος ὑποστάσεως ἢ τίνος εἶδους τυγχάνουσιν, οὓς ἐρεῖτε καὶ νομίζετε θεούς.
2. οὐχ ὁ μὲν τις λίθος ἐστίν, ὅμοιος τῷ πατουμένῳ, ὁ δ' ἐστὶ χαλκός, οὐ κρείσσων τῶν εἰς τὴν χρῆσιν ἡμῖν κεχαλκευμένων σκευῶν, ὁ δὲ ξύλον, ἤδη καὶ σεσηπός, ὁ δὲ ἄργυρος, χρήζων ἀνθρώπου τοῦ φυλάξαντος ἵνα μὴ κλαπῆ, ὁ δὲ σίδηρος, ὑπὸ ἰοῦ διεφθαρμένος, ὁ δὲ ὄστρακον, οὐδὲν τοῦ κατεσκευασμένου πρὸς τὴν ἀτιμοτάτην ὑπηρεσίαν εὐπρεπέστερον;

Vertaling

- II 1. *Kyk nie alleen met jou oë nie, maar ook met jou verstand, watter inhoud of watter vorm hulle het, hulle wat jy as gode verklaar en sien.*
2. *Is die een nie van klip soos dié waarop geloop word nie? Is die ander nie van koper nie? Dit is niks beter as die gebruiksartikels wat vir ons gebruik gesmee is nie. Is die ander nie van hout wat reeds besig is om vrot te word nie? Is die ander nie van silwer, wat 'n mens moet oppas sodat dit nie gesteel kan word nie? Is die ander nie van yster wat deur die roes weggeëet word nie? Is die ander nie van klei wat nie mooier is as dit wat gemaak is vir die nederige gebruik nie?*

Kommentaar

Hierdie gedeelte toon heelwat ooreenkomste met die gedagtes van Jeremia in Jeremia 10: 3-5, 9 en 15:

“...want 'n boom uit die bos kap hulle om, die handewerk van 'n ambagsman met die byl. Hulle versier dit met silwer en goud, hulle maak dit vas met spykers en hamers, dat dit nie waggel nie. Soos 'n voëlverskrikker in 'n komkommertuin is hulle: hulle kan nie praat nie; ja, hulle moet gedra word, want hulle kan nie loop nie.” (Jer. 10:3-5). “Silwer wat plat geslaan is, word uit Tarsis gebring en goud uit Ufas, die werk van die ambagsman en van die hande van die goudsmid; pers en purperrooi is hulle klere; 'n werk van kunstenaars is hulle almal... Nietige afgode is hulle, werk vir spotterny; in die tyd van hulle besoeking gaan hulle tot niet” (Jer. 10:9,15).

Vir sommige kerkvaders, soos hier in die geval van die brief aan Diognetos is die hele siening van die mens se verantwoordelikheid teenoor die verskillende lewensinstellings, soos die verantwoordelikheid teenoor die naaste, die regering, die vyand en die skepping, direk afgelei van die Christen se belewenis van wie God is, wat Hy doen, en wat Hy eis. In hoofstuk 13 word breedvoerig hieroor gehandel. Hier kan slegs voorlopig beklemtoon word dat God die mens se hele

lewensingesteldheid bepaal het (Amerding 1973:6). Vir die skrywer van die brief aan Diognetos is die afgode sinnebeelde van die verganklike dinge (ὁ δὲ ξύλον, ἦδη καὶ σεσηπός). Lange (1871:118) wys dat die afgodediens van die heidene die een saak is waaroor die Ou-Testament, Nuwe-Testament, en die apologete menigmaal uitgebrei skryf. Met die nietigheid van die gode van die heidene word die spot gedryf as verwys word na die beelde en hulle herkoms (Lange 1871:118). As mens die herkoms van die afgode ondersoek, kom mens agter dat die afgod een van die bome was wat tussen die ander gestaan het, afgekap is, en nou God genoem word (Lange 1871:118). Dit is dieselfde aspek wat in Diognetos se brief beskryf word. Diognetos word opgeroep om nie alleen met sy oë te kyk na die mooiheid van die gode nie, maar ook met sy verstand hulle herkoms te beredeneer (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>). Hulle is niks anders as voorwerpe wat deur die Christene vir allerhande daaglikse take gebruik word nie (οὐ κρείσσω τῶν εἰς τὴν χρῆσιν ἡμῖν κεχαλκευμένων σκευῶν).

Terwyl Diognetos se gode van klip, yster, koper, silwer en goud gemaak is, is die God van die Christene nie gemaak nie. Daarom is Hy nie verbygaande soos die heidense gode nie, maar ewig (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>). As God ewig is, is Hy die een wat aanbid en gehoorsaam moet word. Die mens wat aan God gehoorsaam is, is een wat verantwoordelik optree teenoor die natuur (Amerding 1973:7). Dit is 'n verkeerde siening om af te lei, bloot omdat die Christene nie die skepping as god aanbid nie, dat hulle die skepping wil verag (Amerding 1973:7). In die brief aan Diognetos kom hierdie gedagte duidelik na vore, soos in besonder in die volgende gedeelte hieronder: die Christene word verag, bloot omdat hulle die geloof het in 'n onsienlike God aan wie hulle verantwoording skuldig is.

Teks

- II 5. ταῦτα θεοὺς καλεῖτε, τούτοις δουλεύετε, τούτοις προσκυνεῖτε· τέλος δ' αὐτοῖς ἕξομοιοῦσθε.
6. διὰ τοῦτο μισεῖτε Χριστιανούς, ὅτι τούτους οὐχ ἡγούνται θεούς.

Vertaling

- II 5. Julle noem hierdie dinge gode. Julle aanbid hierdie dinge. Op die einde word julle soos hulle.
6. Daarom haat julle die Christene omdat hulle nie hierdie dinge as gode beskou nie.

Kommentaar

Al hierdie voorwerpe word deur die heidendom aanbid as gode wat die wêreld geskep het, in plaas van skepsels deur die een God gemaak (Lange 1871:119). Dit is na aanleiding van die gebruik van die heidene om die voorwerpe wat geskep is as gode te aanbid, wat Amerding (1973:6) opmerk: "If we lower God to the level of nature or raise nature to the level of God...we have a model ... of "inclusionists" ... who long for the good old days when the groves were sacred".

Vir die Christen kan hierdie model nie aanvaarbaar wees nie (Amerding 1973:6). "The grove may be perceived as a wonder of order and beauty, but it must never be given the robe of divine dignity" (Amerding 1973:6). Daar is vandag weer baie mense (White 1967:1207) wat die Christendom oproep om die Bybelse en vroeg-Christelike siening van die skepping te laat, en selfs, soos in die geval van Diognetos, die Christene verkwalik (White 1967:1205) oor hulle siening van God en die geskape wêreld. So word die Christene opgeroep om terug te keer na 'n soort nieu-panteïsme, wat beteken dat daar goddelike elemente in die skepping teenwoordig is (Amerding 1973:7). Die brief aan Diognetos beklemtoon dat die wat so optree nie alleen die gevolg is dat God nie aanvaar word nie, maar die

mens word self soos die nietige afgode (τέλεον δ' αὐτοῖς ἑξομοιοῦσθε). Wat hierdie sinsnede bedoel is nie so maklik verstaanbaar nie. Die webblad <http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm> verstaan hierdie sinsnede uit Diognetos se brief as 'n verwysing na die verganklikheid van die afgode. So sal die mense wat die afgode aanbid verbygaan. Dit kan wel 'n groot moontlikheid wees. Op die ou end word die aanbidders van hierdie gode self soos die gode, wat vergaan, en geen hulp kan bied en geen troos het nie (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>). As die antwoord op die vraag oor die mens se verantwoordelikheid dan nie lê by White (1967:1205) se voorstel om terug te keer na die *genius loci* siening van die heidene nie, waar is die oplossing dan? Vir die Diognetos-skrywer is dit baie duidelik: die mens staan verantwoordelik teenoor God (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>). Die lewe is 'n oënskylnlike dood sonder die sin van God (τὸν ὄντως θάνατον - X (4)) (Hieroor word later gehandel). Om hierdie rede (διὰ τοῦτο) wil die heidendom nie die Christene met vrede laat nie: want hulle aanvaar nie die gode van die heidene nie. In die bostaande teks word dit uitgespel:

διὰ τοῦτο μισεῖτε Χριστιανούς, ὅτι τούτους οὐχ ἠγούνται θεοῦ
(Daarom haat julle die Christene omdat hulle nie hierdie dinge as gode beskou nie).

Die webblad <http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm> bring die haat teen die Christendom in verband met hulle siening van die gode. Deur die jare is daar van Christene verwag om die gode te aanvaar ten koste van hulle God. Die heidene het die Christene veral gekritiseer oor hulle siening van die skepping as nie-goddelik. Soos reeds aangetoon lê die antwoord vir die kerkvaders nie in die verloëning van God ter wille van die beskerming van die natuur nie, maar in die regte verhouding tot die ware God (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>).

Teks

- V
1. Χριστιανοὶ γὰρ οὔτε γῆ οὔτε φωνῆ ὄυτε ἔσθεσι διακεκριμένοι τῶν λοιπῶν εἰσὶν ἀνθρώπων.
 2. οὔτε γὰρ που πόλεις ἰδίας κατοικοῦσιν οὔτε διαλέκτῳ τινὶ παρηλλαγμένη χρῶνται οὔτε βίον παράσημον ἀσκοῦσιν.
 3. οὐ μὴν ἐπινοία τινὶ καὶ φροντίδι πολυπραγμόνων ἀνθρώπων μάθημα τοῦτ' αὐτοῖς ἐστὶν εὐρημένον, οὐδὲ δόγματος ἀνθρωπίνου προεστᾶσιν, ὥσπερ ἔνιοι.
 4. κατοικοῦντες δὲ πόλεις Ἑλληνίδας τε καὶ βαρβάρους, ὡς ἕκαστος ἐκκληρώθη, καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀκουλουθοῦντες ἔν τε ἐσθῆτι καὶ διαίτῃ καὶ τῷ λοιπῷ βίῳ, θαυμαστὴν καὶ ὁμολογουμένως παράδοξον ἐνδείκνυνται τὴν κατάστασιν τῆς ἑαυτῶν πολιτείας.
 8. ἐν σαρκὶ τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν.
 9. ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται.
 10. πείθονται τοῖς ὠρισμένοις νόμοις, καὶ τοῖς ἰδίῳ βίοις νικῶσι τοὺς νόμους.

Vertaling

- V
1. *Want die verskil tussen die Christene en die res van die mensdom is nóg in landstreek, nóg in taal, nóg in gewoontes geleë.*
 2. *Want hulle bewoon nêrens hulle eie stede nie, ook gebruik hulle nie 'n vreemde taal nie, ook beoefen hulle nie 'n besondere lewenswyse nie.*
 3. *Hierdie lering van hulle is beslis nie ontdek deur die een of ander intellek of vernuf van nuuskierige mense nie, ook staan hulle nie 'n menslike dogma voor, soos sommige mense nie.*

-
4. *Maar hoewel hulle sowel Griekse as nie-Griekse stede bewoon, soos dit vir elkeen bestem is, en hoewel hulle die plaaslike gewoontes navolg sowel in kleredrag as voedsel en in ander lewensaangeleenthede, vertoon hulle die wonderlike en algemeen erkende sonderlinge aard van hulle eie burgerskap.*
 5. *Hulle bewoon hul eie vaderlande, maar soos vreemdelinge; elke vreemde land is hulle vaderland, en elke vaderland is 'n vreemde land.*
 6. *Hulle trou soos alle mense, hulle verwek kinders, maar hulle gooi nie hulle kinders weg nie.*
 7. *Hulle dek 'n gemeenskaplike tafel, maar nie 'n bed nie.*
 8. *Hulle is in die vlees, maar hulle lewe nie volgens die vlees nie.*
 9. *Hulle bring hulle tyd op die aarde deur, maar hulle burgerskap is in die hemel.*
 10. *Hulle gehoorsaam die vasgestelde wette, maar hulle oortref die wette deur hulle eie lewens.*

Kommentaar

Die feit dat die Christene uitgesonder word deur die heidene, is volgens die Diognetos brief nie in hulle houding teenoor die medemens, of hulle taal of die gedagte dat hulle nie deel het aan die res van die mensdom nie (Χριστιανοὶ γὰρ οὔτε γῆ οὔτε φωνῆ οὔτε ἔσθεσι διακεκριμένοι τῶν λοιπῶν εἰσὶν ἀνθρώπων. οὔτε γὰρ που πόλεις ἰδίας κατοικοῦσιν οὔτε διαλέκτῳ τινὶ παρηλλαγμένη χρῶνται οὔτε βίον παράσημον ἀσκοῦσιν)

Hulle doen alles soos die ander mense, behalwe die sondige dinge. Dus moet die rede vir die haat in die afsku van die goeie wees (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>).

Die Christene is in die vlees, maar hulle leef nie volgens die vlees nie (*ἐν σαρκὶ τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν*). Hier is 'n verwysing na die vleeslike begeertes wat die mens teen God se wil doen (<http://www.verwaltung.uni-halle.de/dez5/fobi98/FB502/F50205v.htm>). By die apostel Paulus se geskrifte is die gedagte van die vleeslike teenoor die geestelike prominent (Jonker 1976:114). Die vleeslike is die natuurlike toestand van die mens. Die mens se stryd bestaan daarin om die vleeslike sy hele lewe deur die geestelike te laat verower (Jonker 1976:114). Die vlees stuur af op die dood, en onderwerp hom nie aan God nie (Jonker 1976:115). So is elkeen wat nie God as die Skepper aanvaar nie (Huse1993:128). In dieselfde gedeelte waar Paulus oor die werke van die liggaam teenoor die van die Gees handel (Rom. 8), word die skepping by die genade van God ingereken (Jonker 1976:118). Die skepping wag met verlange dat die kinders van God openbaar gemaak moet word, sodat die skepping kan weet ter wille van wie ook die skepping self nuut gaan wees (Jonker 1976:122). Dit is nie inleg in die teks nie, maar juis in die lig van die totale Nuwe-Testament, waaraan die Diognetos brief onlosmaaklik verbind is, verantwoordelike uitleg om te verstaan dat die bedoeling van die brief aan Diognetos in die vleeslike (...*ἐν σαρκί*) ook die mens se aardse verhouding met die natuur impliseer. As hierdie interpretasie soos hierbo aangedui, korrek is, is dit duidelik dat die Christen tog deel het aan die vleeslike (die aardse) dinge. Tog laat hulle hulle nie daardeur beheers nie (*οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν*). Die gebruik van *κατὰ σάρκα* is betekenisvol. Sekere geleerdes wil by *κατὰ σάρκα* die onderskeid tussen die sondige natuur en gewone natuur van die mens sien (Louw & Nida 1988). Die interpretasie van Louw & Nida (1988) is egter korrek. *κατὰ σάρκα* kan beteken om onder die heerskappy van iets te wees (in hierdie geval: onder die heerskappy van die sondige begeertes). Die mens kan dus nie *κατὰ σάρκα* (onder heerskappy van die vlees) leef nie; tog word dit nie ontken dat die mens *ἐν σαρκί* (in die vlees – dit is: liggaamlik) leef nie. So het die mens sy verantwoordelikhede in die vlees (hier op aarde), maar nie om volgens die vlees te leef nie.

Teks

- VI 7. ἐγκέκλεισται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, συνέχει δὲ αὐτὴ τὸ σῶμα· καὶ Χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ συνέχουσι τὸν κόσμον.
8. ἀθάνατος ἡ ψυχὴ ἐν θνητῷ σκηνώματι κατοικεῖ· καὶ Χριστιανοὶ παροικοῦσιν ἐν φθαρτοῖς, τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀφθαρσίαν προσδεχόμενοι.
10. εἰς τοσαύτην αὐτοῦς τάξιν ἔθετο ὁ θεός, ἣν οὐ θεμιτὸν αὐτοῖς παραιτήσασθαι.

Vertaling

- VI 7. Die siel is in die liggaam opgesluit, maar self hou dit die liggaam in stand. Die Christene word vasgehou in die wêreld asof in 'n tronk, maar self hou hulle die wêreld in stand.
8. Die siel is onsterflik en woon in 'n sterflike woning; ook Christene woon as vreemdelinge tussen verganklike dinge, terwyl hulle wag op die onverganklikheid in die hemele.
10. God het hulle in 'n hoë posisie gestel en dit is nie reg van hulle om dit van die hand te wys nie.

Kommentaar

Soos die siel in die liggaam is, so is die Christen in die wêreld. Om te verstaan wat in die brief aan Diognetos bedoel word met die verskil tussen die siel en die liggaam, is dit belangrik om dit eers kortliks in die lig van die Griekse filosowe van die eerste eeu te oorweeg. Volgens die meeste filosowe van die eerste eeu nC is die liggaam gesien as die tronk waarin die siel (die ewigheid) opgesluit is (<http://www.myriobiblos.gr/texts/english/constan.html>). Die skrywer van die brief aan Diognetos sien die liggaam as die beskermer van die siel (ἐγκέκλεισται).

Volgens die webartikel in die blad <http://www.myriobiblos.gr/texts/english/constan.html> moet die siening dat die siel vasgevang is in die liggaam, as volg verstaan word: "The soul resides in the body... invisible as it is, nonetheless, it is guarded by the visible body: the body contains the soul. And when death occurs, the soul is "liberated" from the body."

Vir die skrywer aan Diognetos is die enigste nie-verganklike aspek van die skepping die voorsiening van God (<http://www.myriobiblos.gr/texts/english/constan.html>). As 'n reël is die siel vir die vroeg-Christelike skrywers die begin en die einde van die lewe op aarde. Die mens is dus in werklikheid eers wat hy behoort te wees as die siel vrygemaak is. Dit is die rede waarom so baie van die kerkvaders na die toekomstige heerlijkheid verwys as die een waarna die gelowige behoort uit te sien. Eers dan beleef die mens die volle vryheid wat God met die aanvanklike skep van die kosmos bedoel het.

Die kerkvaders is dus nie teen die gedagte dat die kosmos die grootheid van God simboliseer en verkondig nie, maar sien uit na die dag wanneer hulle in vryheid die grootheid van die onverganklike kosmos (die nuwe aarde en nuwe hemel) kan beleef (<http://www.myriobiblos.gr/texts/english/constan.html>). Die skrywer van die Diognetos brief het moontlik hierdie filosofiese gedagte in sy geskrif bedoel. Die Christene, hoewel in die wêreld vasgevang soos die siel in die liggaam volgens die filosofiese opvatting, en gebind in vryheid, hou self die wêreld in stand (καὶ Χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ σύν ἔχουσι τὸν κόσμον). Dit doen hulle deur die beginsels van liefde, verdraagsaamheid en gehoorsaamheid aan die wêreld te leer deur hulle voorbeeld (<http://members.tripod.com/stromata/id17/diognet.htm>).

Die wêreld kan nie sonder die Christen leef nie, soos die Christen nie sonder die wêreld tot eer van God kan leef nie. As die wêreld sonder die Christen moes leef sou daar geen keer aan die mens se selfsug, en hebsug wees nie. Die Christen

leer die wêreld om matig te leef, en matig teenoor die skepping te staan (<http://members.tripod.com/stromata/id17/diognet.htm>). Dit gee die skepping en die mens 'n besondere verbintenis aan mekaar: die een versorg die ander (<http://members.tripod.com/stromata/id17/diognet.htm>). Die aarde versorg die mens en voorsien in al sy behoeftes, en die mens dra die sorg vir die aarde, sonder wie sy (die aarde) nie kan lewe nie (<http://members.tripod.com/stromata/id17/diognet.htm>).

Dit gee die gelowiges ook 'n besondere verantwoordelikheid, want αὐτοὶ δὲ συνέχουσι τὸν κόσμον - hulle hou die wêreld in stand (dit is: hulle keer dat die mag van die duiwel sy volle potensiaal onder die mense bereik). Hulle leer die wêreld liefde teenoor mekaar en liefde teenoor die natuur (<http://members.tripod.com/stromata/id17/diognet.htm>).

Oor die nietigheid van die lewe (sonder God)

- X 4. ἀγαπήσας δὲ μιμητῆς ἔση αὐτοῦ τῆς χρηστότητος. καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ δύναται μιμητῆς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. δύναται θέλοντος αὐτοῦ.
5. οὐ γὰρ τὸ καταδυναστεύειν τῶν πλησίων οὐδὲ τὸ πλεον ἔχειν βούλεσθαι τῶν ἀσθενεστέρων οὐδὲ τὸ πλουτεῖν καὶ βιάζεσθαι τοὺς ὑποδεεστέρους εὐδαιμονεῖν ἐστίν, οὐδὲ ἐν τούτοις δύναται τις μιμήσασθαι θεόν, ἀλλὰ ταῦτα ἐκτὸς τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος.
7. τότε θεάση τυγχάνων ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται, τότε μυστήρια θεοῦ λαλεῖν ἄρξῃ, τότε τοὺς λολαζομένους ἐπὶ τῷ μὴ θέλειν ἀρνήσασθαι θεὸν καὶ θαυμάσεις· τότε τῆς ἀπάτης τοῦ κόσμου καὶ τῆς πλάνης καταγνώση, ὅταν τὸ ἀληθῶς ἐν οὐρανῷ ζῆν ἐπιγνῶς, ὅταν τοῦ δοκοῦντος ἐνθάδε θανάτου καταφρονήσης, ὅταν τὸν ὄντως θάνατον φοβηθῆς, ὅς

φυλάσσεται, τοῖς κατακριθησομένοις εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ὃ τοὺς παραδοθέντας αὐτῷ μέχρι τέλους κολάσει.

Vertaling

- X 4. Deur Hom lief te hê, sal u 'n nabootser word van sy goedheid. En moenie u verwonder dat dit moontlik is vir 'n mens om 'n nabootser van God te word nie. ('n Mens) kan ('n nabootser van God word) as hy wil.
5. Want geluk lê nie in die oorheersing van jou naaste nie, ook nie in die begeerte om meer te hê as die swakkeres nie, ook nie om ryk te wees nie en om dwang op die behoeftiges uit te oefen nie; hierin kan niemand God naboots nie; nee, hierdie dinge lê buite sy majesteit.
7. Dan sal u, alhoewel u op die aarde is, sien dat God in die hemele woon; dan sal u begin om oor die misteries van God te praat; dan sal u diegene wat gestraf word omdat hulle nie God wil verloën nie, sowel liefhê en bewonder; dan sal u die bedrog en dwaling van die wêreld veroordeel, wanneer u die ware lewe in die hemel leer ken, wanneer u die oënskynlike dood hier (op aarde) minag, wanneer u die ware dood vrees, wat bewaar word vir hulle wat veroordeel sal word tot die ewige vuur, wat diegene wat daaraan oorgelewer is, tot die einde toe sal folter.

Kommentaar

Volgens die skrywer van die Diognetos brief het die lewe sy sin en betekenis verloor as God nie in die lewe van die mens erken en geëer word nie. Geluk lê nie in die oorheersing van die naaste, of in rykdom nie (οὐ γὰρ τὸ καταδυναστεύειν τῶν πλησίων οὐδὲ τὸ πλεον ἔχειν βούλεσθαι τῶν ἀσθενεστέρων οὐδὲ τὸ πλουτεῖν καὶ βιάζεσθαι τοὺς ὑποδεεστέρους εὐδαιμονεῖν ἐστίν...), maar in die verborgenhede van God (τότε μυστήρια θεοῦ λαλεῖν ἄρξη). Terwyl die mens op die aarde is, sien hy dat God in die hemele woon. Diognetos word opgeroep om dit ook raak te sien (τότε θεάση τυγχάνων ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται). Die

ware lewe (ἀληθῶς...ζῆν) word nie aan die aardse gekoppel nie, maar is ἐν οὐρανῷ (Geffcken 1928:56). Vir die geestelike mens is die aardse, hoewel ook gevul met die heerlijkheid van God, die deurgang na die ewige. (<http://twardecki.mnw.art.pl/Inscriptions/Greek%20inscriptions/Texts/1%20Epitaph%20de%20Diognetos%20et%20de%20Diodelos%20de%20Rhamnous.htm>).

Dit is in lyn met die vorige gedeelte waar opgemerk is dat die mens, alhoewel hy sy verantwoordelik binne die vleeslike liggaam besef, nie so geheg raak aan die vleeslike dat dit sy lewe oorheers nie.

8.3 Gevolgtrekking

Gevolgtrekkings wat uit die brief aan Diognetos gemaak kan word, is die volgende: Hoewel dit nie direk oor die skepping en die mens se verantwoordelikheid daarteenoor handel nie, is dit duidelik: die eerste verantwoordelikheid is teenoor God en teenoor die ewigheid. Die mens het egter ook die verantwoordelikheid om in sy aardse lewe die gawes van God te geniet en korrek in sy lewe aan te wend.